

Christer Edvardsson
Chef företagsenheten
Telefon 08-508 28 977
christer.edvardsson@stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden

RAPPORT FRÅN TILLSYN ÖVER BILTVÄTTSANLÄGGNINGAR, HÖSTEN 2010

Förslag till beslut

- 1 Godkänna rapporten.
- 2 Överlämna rapporten till verksamhetsutövarna i branschen samt till Svenska Petroleum Institutet.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Bakgrund

I Stockholm stad finns ca.60 biltvättsanläggningar. De varierar mycket i storlek och finns i regel i anslutning till andra anläggningar som bensinstationer och bilverkstäder. 46 av dessa anläggningar är anmälningspliktiga med mer än 5000 fordonstvättar per år. Huvuddelen av de anmälningspliktiga är publika automatbiltvättar men det finns också t.ex. hyrbilsfirmor etc. som tvättar mer än 5000 bilar per år. På tio anläggningar tvättas mellan 2000 och 5 000 bilar per år och därutöver finns en rad verkstäder, rekonditioneringsfirmor etc. där tvätt förekommer i varierande omfattning.

Branschens miljöpåverkan består i utsläpp av metaller, oljeprodukter och organiska ämnen som kommer från bl.a. fordon, däck och tvättkemikalier.

Från 2006 och framåt har alla anmälningspliktiga verksamheter i Stockholms stad förelagts att utföra veckoprovtagning på det utgående renade vattnet. Tidigare har dessa biltvättar utfört dygnsprovtagning, vilket miljöförvaltningen inte ansåg gav tillräcklig information om vilka utsläpp som sker från anläggningarna. Förutom att längre provtagningsperiod generellt bör ge säkrare värden täcks också helgens tvättar in av veckoprovtagningen. Inledningsvis förelades alla tvättarna att utföra två veckoprovtagningar under vinterperioden, november till april, säsongen 2006/2007 . Förvaltningens

målsättning var att åstadkomma ett heltäckande underlag för att kunna bedöma framtida krav på provtagning.

Veckoprovtagningen innefattar krav på analys av bly, kadmium, krom, koppar, nickel, zink och olja. Riktvärdena som tillämpas anges av Svenska Petroleum Institutet (SPI) och baseras på de riktvärden som fanns i det nu upphävda allmänna råd (96:1) om fordonstvättar som Naturvårdsverket utfärdat.

För de anläggningar som inte klarat riktvärdena har nya förelägganden för efterföljande vintrar meddelats.

Analysresultat från provtagning under vintern 2009/2010 har inkommit från 36 av 42 anläggningar som förelagts, dvs. från 86 % (se bilaga 1). Utifrån de kompletta provresultat som inkommit från den gångna vintern, 29 stycken, kan man utläsa att merparten av anläggningarna överskrider riktvärdet för någon eller några parametrar under en eller båda provtagningsveckorna. Endast nio anläggningar klarar riktvärdena vid båda provtagningsveckorna inom förelagd tidsperiod. Den parameter som de flesta anläggningar har problem med att klara är riktvärdet för zink. Om riktvärdet för zink exkluderas ur bedömningen är det ytterligare nio anläggningar, dvs. sammanlagt arton som klarar kraven. Notabelt är att bland de fem anläggningar som redovisat två veckoprover under de senaste tre vintrarna finns det ingen som klarar alla riktvärden vid samtliga tillfällen. Zinkproblematiken behandlas också på sidan fyra i detta tjänsteutlåtande.

På sju anläggningar har ett veckoprov tagits och där klarar en kraven och fyra får godkänt om zinkvärdet tas bort.

De som inte kommit in med provsvar har i ett par fall överklagat föreläggandet. Överprövande myndigheter, länsstyrelsen respektive miljödomstolen, har inte ändrat beslutens innehåll men verksamheterna har fått nya tidsfrister. Andra orsaker är installation av ny reningsutrustning eller ny ägare. Butik och tvätt vid samtliga Shellstationer drivs nu av franchisetagare till 7-eleven och ett par av dessa anläggningar har bytt verksamhetsutövare flera gånger under det senaste året. I samtliga dessa fall har verksamheterna förelagts att ta prover vintersäsongen 2010/2011.

Förvaltningens synpunkter

Bedömning av provresultaten

Eftersom det finns så många olika faktorer som påverkar provresultatet är det inte helt lätt att utifrån analysresultaten göra en bedömning av kvaliteten på en anläggning och dess egenkontroll. Rapporteringen sker sällan i enlighet med vad som föreskrivits i föreläggandena och förvaltningen bedömer att det finns skäl att precisera kraven på redovisning av resultaten och arbeta fram bedömningsgrunder.

Vid bedömning av provresultaten används Svenska Petroleuminstitutets (SPI) riktvärden för nya anläggningar som anger följande maximala föroreningsmängder per tvättad personbil:

- Samlingsparameter (bly, krom & nickel) 5 mg/fordon
- Kadmium 0,10 mg/fordon
- Zink 50 mg/fordon
- Mineralolja 2,5 g/fordon

Ovanstående kompletteras med Stockholm Vattens riktvärde för koppar som är 30 mg/fordon.

De anläggningar som inte klarat riktvärdena föreläggs om nya veckoprovtagningar under kommande säsong samt att redovisa vidtagna och/eller planerade åtgärder. Även de anläggningar som byter ägare föreläggs om nya veckoprovtagningar. Nya ägare får, förutom beslut om tillsynsavgift och föreläggande om provtagning, också ett besök i samband med övertagandet. Vid besöket diskuteras förvaltningens krav på rening, egenkontroll mm. All nedlagd tid i samband med ägarbyte timdebiteras.

Större anläggningar som fortfarande saknar kompletterande reningssteg kommer att uppmanas att redovisa tidsplan för installation av sådant.

Fortfarande gäller att alla anläggningar inte redovisat resultat från två veckoprovtagningar. Förvaltningens bedömning är dock att det material som finns kan användas som underlag för beslut tas om framtida krav på provtagning, tillsynsstrategi etc.

Framtida krav på provtagning vid anmälningspliktiga verksamheter

Miljöförvaltningens uppfattning är att tillsynen av biltvättar är fortsatt viktig i arbetet med att minimera spridningen av framför allt metaller. I detta arbete är det viktigt med god skötsel och daglig kontroll av reningsanläggningen och att myndighetstillsynen fungerar och är kontinuerlig. Förvaltningens målsättning är att alla anmälningspliktiga verksamheter ska besökas varje år. De mindre fordonstvättarna besöks var tredje år.

Vad gäller kraven på provtagning av utgående avloppsvatten och redovisning av föroreningsinnehåll är det viktigt för branschen att myndighetens krav är kända och tillämpas på ett konsekvent sätt. Förutom att denna transparens säkerställer konkurrens på lika villkor är förutsägbara krav på branschen mycket viktigt när det gäller möjligheten att på (kostnads)effektivt sätt kunna handla upp konsulter för provtagning, analys etc.

För att verifiera verksamhetsutövarnas egenkontroll och skötsel av anläggningen, överväger förvaltningen att veckoprover bör föreläggas alla anläggningar som tvättar mer än 5000 fordon per år. Enligt förvaltningens uppfattning fungerar resultatet av provtagningen också som ett stöd för verksamhetsutövaren i kontakt med den som levererat reningsanläggningen och med de företag man eventuellt tagit in för att sköta service och underhåll av anläggningen. Vid kontakt med enskilda stationsansvariga, miljöansvariga på oljebolagen (motsv.) har förvaltningen inte upplevt att det finns några reella invändningar mot kravet på generell provtagning. På en rad anläggningar genomförs två veckoprovtagningar som en del av egenkontrollen.

För nya anläggningar och för de med nya verksamhetsutövare avser förvaltningen även fortsättningsvis kräva två veckoprover under vintersäsongen medan det för anläggningar där genomförd provtagning visar goda resultat bör övervägas om ett veckoprov under den hårdast belastade perioden, januari till mars, är tillräckligt.

För zink gäller att många (flertalet) anläggningar har problem att klara riktvärdet och olika orsaker har diskuterats samtidigt som man försökt identifiera källorna för zinken. En mängd teorier finns och har funnits när det gäller zinkproblematiken. Exempelvis har man ansett att anläggningens metalldelar i sig står för zinktillskott. Vidare diskuteras den ökade salthalten i tvättvattnet, som följd av recirkulerande tvättvatten, som en annan orsak. Vissa verksamhetsutövare anser att biologisk rening fungerar bättre än kemisk med avseende på zink. De försök och tester som genomförts i branschen har dock inte kunnat visa några tydliga samband – inte heller kan man ur analysresultaten på entydigt sätt utläsa att någon reningsmetod skulle vara bättre än den andra. Företrädare för branschen och de som säljer tvättutrustning, reningsanläggningar och kemikalier uppger också att man – trots exemplarisk skötsel av anläggningen – kan få överskridanden av riktvärdena.

Sammanfattningsvis är det svårt att ange några generella åtgärder för att komma till rätta med överskridna utsläppsvärden. Svårigheten beror, som framgått ovan, på att det finns en mängd olika faktorer som påverkar provresultaten som t.ex. typ av rening på anläggningen, vilken kemikalieförbrukning anläggningen har, recirkulationsgrad för tvättvattnet, användning av petroleumbaserade avfettningsmedel, var provtagningspunkten sitter mm. mm. Bedömningar måste göras för varje anläggning.

För närvarande driver Svenska Petroleum Institutet (SPI) ett projekt i syfte att identifiera vilka faktorer som främst påverkar reningsanläggningarnas funktion. Målet är att i förlängningen kunna hitta verkningfulla åtgärder för bättre reningsresultat. Arbetet färdigställdes i oktober men har ännu inte presenterats för förvaltningen. I branschen pågår också försök att med andra metoder, t ex jonbytare, förbättra reningen. Förvaltningens bedömning är att dessa utredningar kan tillföra kunskaper som kan förändra synen på framtida provtagningsintervall. Vad gäller kraven på provtagning är det också rimligt att man innan kraven fastställs för framtiden säkerställer en samsyn med Stockholm Vatten AB (SVAB) som, med stöd av lagen om allmänna vattentjänster, också ställer krav på anläggningarna.

Reningsanläggningar på mindre biltvättar

I SPI:s skrift Biltvättanläggningar, från 2005, finns en rekommendation/tidplan för när biltvättanläggningarna bör ha infört kompletterande rening utöver oljeavskiljare. För anläggningar som tvättar mer än 5000 bilar per år var utgången av år 2008 målet. I Stockholms stad saknar idag en anläggning kompletterande rening. SPI anger vidare att anläggningar som tvättar fler än fem bilar per dag bör vara försedda med kompletterande rening senast vid utgången av år 2010. Om utgångspunkten är att anläggningarna är öppna alla årets dagar motsvarar detta således drygt 1800 tvättar per år.

Förvaltningen anser det därför relevant att inledningsvis gå ut till de anläggningar som ligger i intervallet 2000 – 5000 tvättar per år och efterfråga statusen på reningsanläggningen och tidplan för installation av kompletterande rening om sådan saknas. I detta sammanhang bör också tvättar som inte är öppna för allmänheten, t ex hos större bilverkstäder, bilförsäljare mm omfattas. Anläggningarna bör vidare föreläggas att ta prov på utgående avloppsvatten i den omfattning som krävs för att bedöma dess miljöpåverkan. Exakt vilka krav som ska ställas är inte färdigdiskuterat.

Miljöbalkens krav på individuell prövning och att de åtgärder som föreläggs ska vara skäligen innebär för de mindre anläggningarna – som ju normalt också har mindre miljöpåverkan – att det är särskilt viktigt att nyttan av åtgärden står i proportion till kostnaden för densamma. Mot bakgrund av ovan redovisade svårigheter att uppnå stabila reningsresultat och att investeringen för kompletterande rening, för reningsutrustning och de markarbeten som erfordras, kan vara från 700 000 kronor och uppåt, är det därför av stor vikt att fastställa anläggningarnas omgivningspåverkan.

Sammanfattning av framtida tillsyn

Kartläggning av och ställningstaganden kring de mindre anläggningarna liksom provtagningsintervall för de större anläggningarna är prioriterade områden i tillsynsarbetet under 2011. Slutligt ställningstagande i båda dessa frågor bör föregås av samråd med branschföreträdare, SPI och SVAB.

- Tillsynsintervallen med årliga besök för de anmälningspliktiga verksamheterna och treårsintervall för de mindre anläggningarna bibehålls.
- Vid anmälan av nya verksamheter/nya verksamhetsutövare sker tillsynsbesök där anläggningen går igenom och information om myndighetens krav på branschen ges. Nedlagd tid debiteras.
- Framtida krav på provtagning fastställs efter förvaltningen tagit del av SPI:s rapport och även stämt av med SVAB.
- I tillsynsplan för år 2011 avsätts extra tid för en genomgång av, och uppdatering av kraven på, de mindre tvättanläggningarna.

Bilagor

Bilaga 1 Tabell över provresultaten senaste vintern